

Legala aspekter - disposition

- "Hot och risker" – en tillbakablick
- Styrande regler på regional och nationell nivå
- Krishanteringssystemet
- Lagen om skydd mot olyckor
- Exempel på andra viktiga författningar
- Civil – militär samverkan

- 1989

1992 års hot- och riskutredning

- Utreda påfrestningar och risker i det fredstida samhället samt vissa frågor inom totalförsvarets civila del
- Scenarier
  - Stora flyktingströmmar
  - Långvarig brist på vatten, el ...
  - Nedfall radioaktiva ämnen
  - Omfattande ammoniakutsläpp

”Ett säkrare samhälle” – SOU 1995:19

- Scenarierna
  - stora problem för hela samhället
  - stora krav från allmänheten
- Koordinering myndigheter – företag!
- Använd räddningstjänstlagen och förfogandelagen vid allvarliga störningar

Regeringens PM till "Hot- och riskutredningen"

- "Regeringens och myndigheternas befogenheter vid svåra påfrestningar i samhället" – Ds 1996:4
- Förslag till lag om särskilda befogenheter ...
- "Svår påfrestning" definieras

-
- **Varken "Hot- och riskutredningens förslag eller regeringens PM ledde (då) till ändrad lagstiftning!**

Gävle 1998

Kävlinge och Borlänge 1996

Hallandsåsen 1997

Arvika 2000

1999 års "Sårbarhets- och säkerhetsutredning" – SOU 2001:41

- Förr "**krig**" - nu andra typer av "**allvarliga händelser**"
- Direktiv:
  - föreslå **principer** för att åstadkomma en förbättrad helhetssyn vid planering för civilt försvar och beredskap mot svåra påfrestningar i fred ...

Tre principer – Tre ansvar

- Ansvarsprincipen
- Likhetsprincipen
- Närhetsprincipen
- Områdesansvar
- Samverkansansvar
- Bevakningsansvar

”Häri från till den första lagen om extraordinära händelser ...

- 21/5 1999 – Svenska Kommunförbundets skrivelse till regeringen – behov av lagändringar
- 10/5 2001 – regeringen beslutar om ”Utredningen om kommunernas och landstingens beslutsfattande vid extraordinära händelser i samhället”
- December 2001 – SOU 2001:105
- 23/5 2002 – proposition 2001/02:184

Utredningen – SOU 2001:105

- *”Kommunerna har lyckats väl med sin krishantering”*
- *” ... kan den rättsliga grunden för kommunernas agerande upplevas som otydlig och otillräcklig eller t.o.m. som ett hinder”*
- Formella krav på kommunens agerande är desamma *”om det råder normalt tillstånd eller kris”*
- Endast höjd beredskap ger möjlighet till undantag i regelverket

Proposition 2001/02:184

- En ny lag ska tillämpas vid ***extraordinära händelser i fredstid***
- ***Höjd beredskap***
  - lagen (1988:97) om förfarandet vid kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
  - lagen (1994:1720) om civilt försvar

11 september 2001

Terror!

Lag (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting

- "Extraordinära händelser" definieras
- Lagen om civilt försvar ska tillämpas vid höjd beredskap
- Plan för extraordinära händelser
- Krisledningsnämnd
- Bistånd mellan kommuner och landsting
- Stöd till enskilda
- Hälso- och sjukvård

”Häriifrån till den andra lagen om extraordinära händelser ...”

- 12/2 2004 – direktiv – Gör en översyn av lagen om civilt försvar!
- Skapa en lagstiftning anpassad till gällande planeringsinriktning för det civila försvaret och rådande omvärldsläge

Och vad innebar då detta?

- Nytt **planeringssystem**
  - Viktiga förändringar i planeringsförutsättningarna för det civila försvaret
  - Betydligt bredare hotbild
  - Ominriktning i och med 1996 års försvarsbeslut
- **Säkerhetspolitiska läget**
  - Enskilt militärt väpnat angrepp mot Sverige "*är osannolikt under överskådlig tid*" (10 år)

SOU 2004:134

- Ny lag om extraordinära händelser ...
- Lagen om civilt försvar upphävs
- Skyldighet att göra RSA
- Utb/Övn av förtroendevalda och anställda
- Rapportering
- Kommunerna får geografiskt områdesansvar

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

- Minska sårbarheten i verksamheten och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred ...
- Definitionen =
- RSA och plan
- Krisledningsnämnd
- Geografiskt områdesansvar
- Utbildning och övning
- Rapportering
- Bistånd mellan kommuner och landsting
- Stöd till enskilda

Styrande regler på regional och nationell nivå

Länsstyrelsen – Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion (52-54 §§)

- Geografiskt områdesansvar
- TIB
- Ledningsfunktion
- Minska sårbarheten i samhället
- Risk- och beredskapshänsyn i samhällsplaneringen
- Utveckla god förmåga att arbeta i krissituationer
- Samlad regional lägesbild
- Stödja och följa upp
- Regionalt råd för skydd mot olyckor och krisberedskap
- Regional RSA
- Rapportera till MSB

Nationell nivå

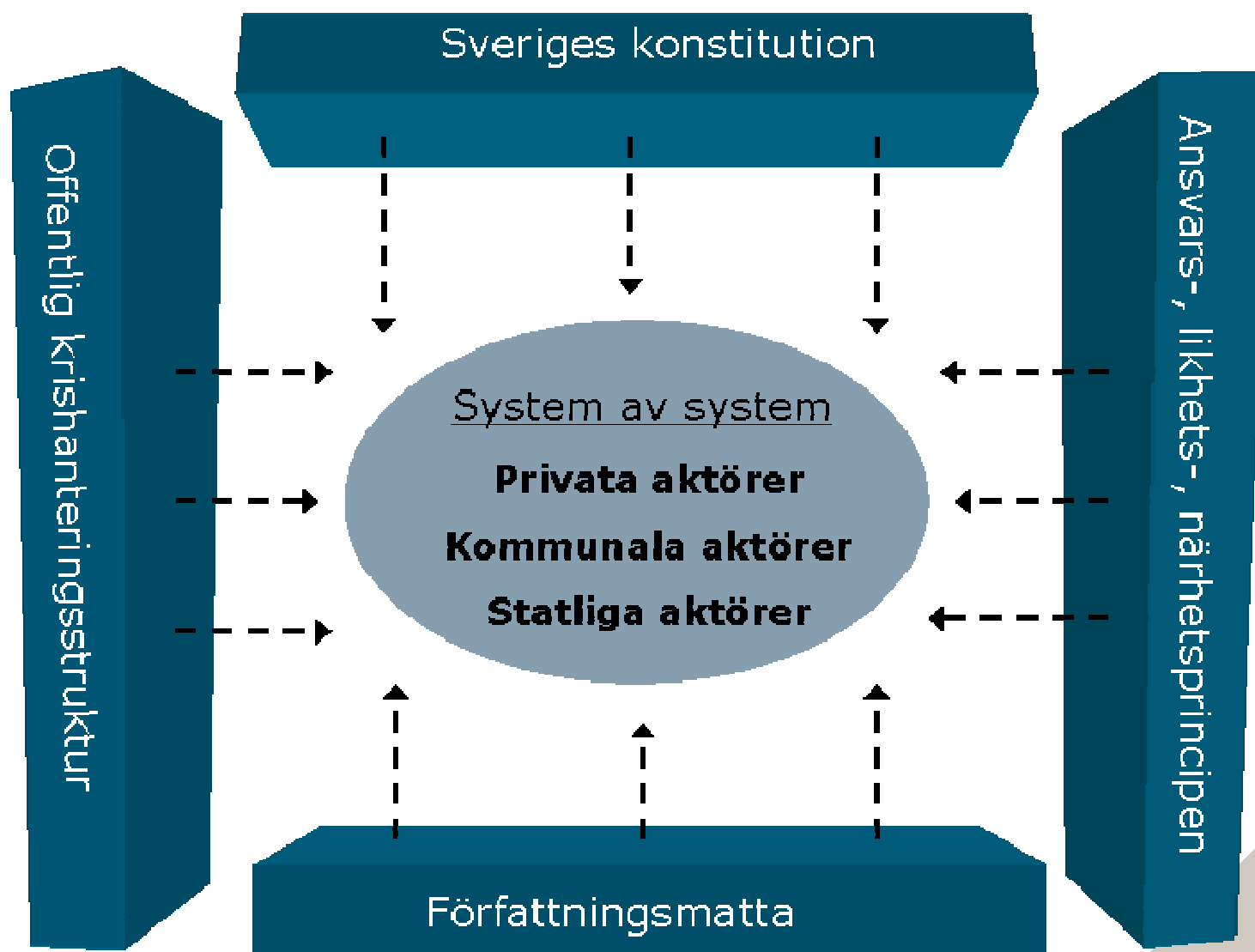
- Förordning (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet
- Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap (statliga myndigheter -)
- "Myndighetsinstruktionerna"

Myndigheter med särskilt ansvar i sex samverkansområden

- Teknisk infrastruktur
- Transporter
- Farliga ämnen
- Ekonomisk säkerhet
- Geografiskt områdesansvar
- Skydd, undsättning och vård

Krishanteringssystemet

Viktiga hörnstenar . . .

- * Samverkan
- * De tre grundprinciperna
  - Ansvar
  - Likhet
  - Närhet
- * Sektorsansvar och geografiskt områdesansvar
- * Särskilt intressanta författningar –
"Författningsmattan"

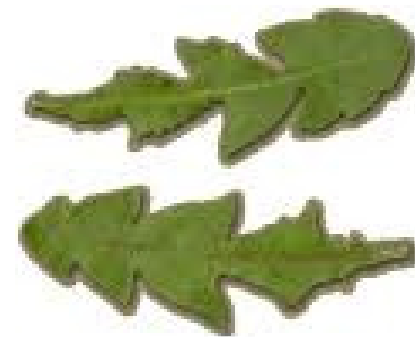
Ansvarsprincipen

Den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden **fortsätter** att göra det under en krissituation

Likhetsprincipen – “Hur?”

Under en kris ska samhällsfunktioner så långt som möjligt fungera på **samma sätt** som vid normala förhållanden

Närhetsprincipen – *“Var och av Vem?”*

En kris hanteras **där den inträffar**, av de **närmast berörda och ansvariga**.

Först om lokala resurser inte räcker till blir
statliga och regionala insatser aktuella

Sektorsansvar

Vid kris ansvarar varje myndighet och organisation för sitt **eget område**

Geografiskt områdesansvar

Nationellt

Regeringen
Centrala myndigheter

Regionalt

Länsstyrelserna

Lokalt

Kommunerna

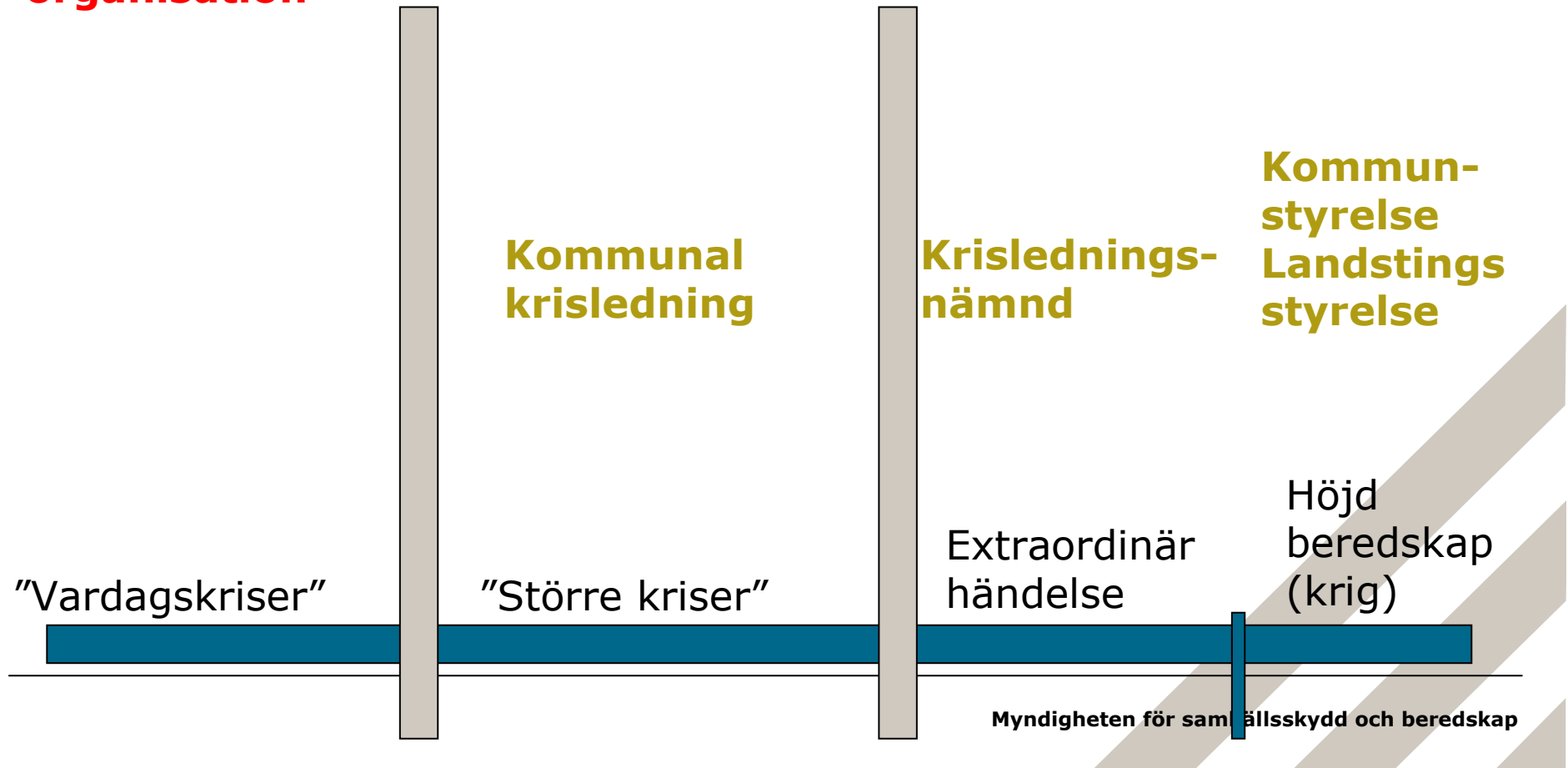
Geografiskt områdesansvar?

- Ansvar för inriktning, prioritering och samordning av **tvärsektoriella** krishanteringsåtgärder
- Samordningen innebär att de som har geografiskt områdesansvar ska **initiera** och **underlätta** den **samverkan** som krävs vid en kris

Exempel på andra viktiga författningar

Ordinarie organisation

Anpassad organisation

Nära oss . . . och lité längre ifrån . . .

- * Kommunallagen (1991:900)
- * Socialtjänstlagen (2001:453)
- * Skollagen (1985:1100)
- * Lagen om skydd mot olyckor (2003:778)
- * Hälso – och sjukvårdslagen (1982:763)

Nära oss . . . och lité längre ifrån . . . (2)

- * Miljöbalken (1998:808)
- * Polislagen (1984:387)
- * Smittskyddslagen (2004:168)
- * Epizootilagen (1999:657)
- * Zoonoslagen (1999:658)
- * Livsmedelslagen (1971:511)

Nära oss . . . och lité längre ifrån . . . (3)

- * Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544)
- * Förordning med länsstyrelseinstruktion (2007:825)
- * Förordning om krisberedskap och höjd beredskap (2006:942)
- * Förordning med instruktion för Regeringskansliet (1996:1515)

Civil - militär samverkan

Lag (2006:343) om FM stöd till Polisen vid terrorismbekämpning

- RPS får begära stöd om
  - Stödet behövs för att **FÖRHINDRA** eller **INGRIPA** mot terroristbrott
  - Det krävs resurser som Polisen ej har tillgång till
- Regeringens medgivande krävs (ej vid brådskande fall)
- FM personal lyder under Polisen vid insats
- Vid insats ges FM personal Polisens befogenheter
- FM ger stöd om lämpliga resurser finns och insatsen inte synnerligt hindrar ordinarie verksamhet

Regeringens proposition

2005/06:111

”Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning”

Förordning (2002:375) om FM stöd till civil verksamhet

- Begäran om stöd kan komma från
  - Statliga myndigheter
  - Kommun
  - Landsting
  - Enskilda
- Begäran om stöd skall göras hos
  - Högkvarteret eller Insatsstaben (Operativa Insatsledningen)
  - Annan enhet inom FM (mindre behov)
- FM kan stödja med personal och utrustning (ex. helikoptertransport vid livshotande situationer)
- Vid stöd skall FM personal stå under militär chef
- FM får lämna stöd om de har lämpliga resurser och insatsen inte allvarligt hindrar ordinarie verksamhet eller medverkan enligt LSO

Skydd för samhällsviktiga anläggningar

- Lag (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.
- Förordning (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.